Hukuk Bölümü 2012/301 E. , 2013/325 K.

- **İDARENIN DAVA KONUSU TAŞINMAZA KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMASINDAN DOĞAN ZARARIN TAZMININE YÖNELIK BULUNAN DAVANIN HAKSIZ FIILLERE ILIŞKIN ÖZEL HUKUK HÜKÜMLERINE GÖRE ADLİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI GEREKTIĞI**

  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 10

"İçtihat Metni"

Davacılar : 1-M.U., 2-H.K., 3-B.U., 4-F.Y., 5-D.Y.

Vekili : Av. H.Ü.

Davalı : Nilüfer Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü- Bursa

Vekili : Av. B.G.

O L A Y : 1-Davacılar vekili, müvekkillerine Bursa ili, Nilüfer ilçesi, Minareliçavuş Mahallesi, 1737 ada, 10 parsel sayılı taşınmazda şuyulama sonucu hisse verilmiş olduğunu; davalı idarece dava konusu taşınmaza kamu alanı haline getirilmek suretiyle kısmen el atıldığını; taşınmazın uygulama imar planında koruma bandında kaldığını; el konulan bu yerin tapu kapsamı içerisinde olup, el koymanın kamusal hizmete tahsis amaçlı ve kalıcı nitelikte olduğunu; imara açık bölge içerisinde bulunan bu yerin yoğun yapılaşmanın mevcut olduğu bölgede bulunduğunu, konumu ve mevkisi itibariyle oldukça değerli olduğunu; bu taşınmazın, mevcut imar planında bir kamu alanında kaldığını, davalı idarenin kamulaştırma ya da acele kamulaştırma kararı almadan arsayı yeşil alan haline getirmiş bulunmasının, haksız ve yasal dayanaktan yoksun olduğunu; el atılan kısmın dışında kalabilecek ve fiilen kullanımı mümkün olamayacak bir kısım mevcut ise bu kısmın da bedel karşılığında davalı idareye bırakılmasını talep ettiklerini; açıkladıkları nedenlerle davalı, idare ile gerek bedel yönünden gerekse fiilen el atılan ve el atılmayan bölümler yönünden uzlaşma imkanı bulunmadığını ifade ederek; fazlaya dair hakları saklı kalmak kaydıyla 8.000,00 TL. tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle, adli yargı yerinde dava açmıştır.

2-Davalı vekili, 1.cevap dilekçesinde; davacıların parseline fiili bir el atma bulunmadığını, taşınmaza kısmen el atıldığı iddiasının da yerinde olmadığını savunmuş; 26.3.2012 tarihindeki 1.celsede, davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiğinden bahisle görev itirazında bulunmuştur.

3- Davalı vekili 27.3.2012 tarihli dilekçe ile görev itirazını yazılı olarak da tekrarlamış; bu dilekçeye karşılık davacılar vekilince Mahkemeye sunulan 19.4.2012 tarihli dilekçede; dava konusu taşınmaza davalı tarafça kamu alanı haline getirmek ve stabilize yol yapılmak suretiyle fiilen el atıldığı, bu nedenle reddinin gerekeceği beyan edilmiştir.

BURSA 2.ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ:2.5.2012 gün ve E:2012/17 sayı ile, davanın, kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminata ilişkin bulunduğu gerekçesiyle görev itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı vekilinin, idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkartılması yolunda süresi içinde verdiği dilekçesi üzerine, dava dosyasının onaylı bir örneği Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Uygulama ve Öğreti'de, kamu idarelerinin, kamu hizmetinin yürütümü sırasında, kamu gücü kullanarak tek yanlı irade açıklamalarıyla yapmış oldukları işlemlerin, "idari işlem"; herhangi bir işlem ya da karara dayanmaksızın gerçekleştirdikleri maddi faaliyetleriyle, görevleriyle ilgili hareketsizliklerinin de, "idari eylem" olarak tanımlandığı; bu tanıma göre; idarelerin 3194 sayılı İmar Kanununun 8'inci maddesi uyarınca tek yanlı irade açıklamaları ile tesis ettikleri, genel ve düzenleyici imar planları ile bu planlara dayanılarak tesis edilen parselasyon, kamulaştırma, ruhsat gibi bireysel işlemlerin, "idari işlem"; bu imar planı uyarınca yapmak zorunda oldukları program ve uygulamaları bunun için gerekli zamanda gerçekleştirmemeleri; yani, bu konudaki hareketsizliklerinin de, idari eylem niteliği taşıdığı; dosyanın incelenmesinden; davacı tarafından, dava dilekçesinde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.12.2010 günlü kararında, mülkiyet hakkına getirilen kısıtlamaların fiili el atma olmadan da kamulaştırmasız el atma olarak nitelendirildiği ileri sürülmek suretiyle, imar planında koruma bandı olarak ayrılan taşınmazının bedelinin ödenmesine hükmedilmesinin istenildiği; davalı idarelerin yazı ve savunma dilekçelerinden de, anılan taşınmaz üzerine henüz yapılmış tesis bulunmadığının anlaşıldığı; bu bilgiler karşısında; davanın, davacının taşınmazının, imar planında koruma bandı olarak ayrılması hadisesi sebebiyle mülkiyet hakkına getirilen kısıtlamadan kaynaklanan tazminat talebiyle açıldığı sonucuna ulaşıldığı; dava dilekçesinde ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında mülkiyet hakkına getirildiği söylenen kısıtlamanın, taşınmazın maliki yönünden zarar doğurucu sonuçlarının olabileceğinde kuşku bulunmadığı, ancak; bu sonuç ya da sonuçların, yukarıda da söylenildiği üzere, genel ve düzenleyici nitelikte bir idari işlem olan imar planında taşınmazın sağlık alanı olarak gösterilmesinden, bu planda öngörülen kamulaştırma programlarının zamanında yapamamasından ve imar uygulamalarından; başka anlatımla da, idari işlemlerden ve davalı idarenin imar planı gereği yapılması gereken kamulaştırmalar konusundaki hareketsizliği şeklinde ortaya çıkan idari eylemlerden kaynaklandığı; idari işlem ve eylemlerden doğan zararların tazmini taleplerinin ise; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12 ve 13'üncü maddeleri uyarınca, idari yargı yerlerinde açılacak tam yargı davalarına konu edilmelerinin, anılan yasa hükümlerinin gereği olduğu; bu bakımdan; hukuka uygunluklarının denetimi ve zarar doğurucu sonuçlarının giderilmesi İdari Yargının görev alanında bulunan idari işlem ve eylemlerin hukuk düzeninde yaratmış oldukları etki ve sonuçların, "hukuki el atma" olarak nitelendirilmesine ve bu olumsuz sonuçlarla ilgili tazminat taleplerinin adli yargı yerlerinde açılacak tazminat davalarına konu edilmelerine, hukuken olanak bulunmadığı; dolayısıyla; davanın taşınmazın bedelinin tazminat olarak hüküm altına alınması istemine ilişkin kısmının, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2'nci maddesinin 1 'inci fıkrasının (b) bendinde yer alan "idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları," hükmü gereğince idari yargı yerinde görülmesinin gerektiği; açıklanan nedenle, 2247 sayılı Yasa'nın 10'uncu maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'ndan yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Dava dosyasının incelenmesi sonucunda; Bursa Büyükşehir Belediyesinin 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8-18. Maddeleri uyarınca arazi ve imar uygulamalarına ilişkin işlemler kapsamında, davacıların hissesinin de bulunduğu taşınmazın koruma bandı olarak ayrılması karşısında, bu parseldeki bedelin ödenmesine ilişkin davanın; dava konusu uyuşmazlıkta, idarenin 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu kapsamında bir işleminin bulunmaması karşısında, davanın anılan Kanun'un 14. maddesinde işaret edilen bedel artırma davası niteliğinde olduğunun kabulüne olanak bulunmadığı; Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğunun kurala

bağlanmış olduğu; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının idari dava türleri arasında sayıldığı; uyuşmazlık konusu işlemin, imar planı ve buna dayalı imar uygulaması sonucunda uğranılan zararın tazminine yönelik bulunduğu, davanın, 2577 sayılı Kanun'un 2/1-b maddesinde yer alan idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan zarar görenler tarafından açılan tam yargı davaları kapsamında idari yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiği; bu nedenle, Danıştay Başsavcılığının 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile Bursa 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2012/17 esas sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Zehra Ayla PERKTAŞ'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Ayhan AKARSU ve Metin ULUKANLIGİL'in katılımlarıyla yapılan 11.3.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Başvuru yazısı ve dava dosyası örneği üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, davalı vekilinin, anılan Yasanın 10/2 maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Danıştay Başsavcısı'nca, 10. maddede öngörülen biçimde, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Tuncay DÜNDAR'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacıların hissedar oldukları taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığından bahisle, fazlaya dair hakları saklı kalmak kaydıyla 8.000,00 TL. tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Davacılar vekili tarafından; davalı vekilinin olumlu görev uyuşmazlığı çıkartılması yolundaki dilekçesine karşılık verilen ve 7.6.2012 tarihinde kayda giren cevap dilekçesine eklenen ve dava konusu Bursa ili, Nilüfer ilçesi, Minareliçavuş Mahallesi, 1737 ada, 10 parsel sayılı taşınmaza ilişkin olarak(davacısı farklı olan) düzenlenen, 28.5.2012 ve 4.6.2012 tarihli Bilirkişi Raporlarının incelenmesinden; anılan parselin 3194 sayılı İmar Kanununun 18.maddesine göre yapılan şuyulandırma sonucu oluştuğu; Nilüfer Organize Sanayi Bölge Müdürlüğünün Sağlık Koruma Bandında kaldığı; taşınmaza, stabilize yol yapılmak suretiyle fiilen el atıldığı anlaşılmıştır.

İdarelerin 3194 sayılı imar Kanunu 8. maddesi ve 18. maddesinin verdiği yetki ile arazi ve arsalar üzerinde imar planlarının hazırlanması ve yürürlüğe konulması, arazi ve arsa düzenlemesi gibi faaliyetleri kapsamında yaptıkları imar planlarından kaynaklanan işlemlerin tek yanlı ve kamu gücüne dayanan irade açıklamaları ile tesis edilen genel ve düzenleyici işlemler olduğu bu yönü ile de idari eylem ve işlemlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların idari yargı yerlerinde çözümlenmesi gerektiği tartışmasızdır. Buna karşılık, Kamulaştırma Kanunu'nda öngörülen usul ve yöntemlere uygun idari nitelikte uygulama işlemleri yapılmaksızın, dava konusu taşınmaza fiilen el atılarak stabilize yol yapılması karşısında, idarenin bu eyleminin kamulaştırmasız el atma niteliğini taşıdığı açıktır.

Öte yandan, İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Nitekim, yukarıda belirtilen genel kabul doğrultusundaki Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 11.2.1959 günlü, E:1958/17, K:1959/15 sayılı kararının III. bölümünde, "İstimlaksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlak Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir." görüşüne yer verilmiştir.

Bu durumda, idarenin dava konusu taşınmaza kamulaştırmasız el atmasından doğan zararın tazminine yönelik bulunan davanın haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümü, adli yargı yerinin görevine girmektedir.

Açıklanan nedenlerle, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun reddi gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Danıştay Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN REDDİNE, 11.3.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.